

„ELŐRE“

Szerkeszti: Haraszty Lajos.

Pogány szerelem.

— Lycoros. —

Te vagy az Isten, téged imádlak!
Athène büszke, Zeus magasztos, de
te, isteni Iola, te dicső vagy.

Istenem vagy, mert tökéletes vagy.

Imádságom hozzád a gyönyör, a tudat
imája. Nem kőszobor, nem sejtelmes
liget, nem hitvány pap ismertetett meg
véled, nem, te, magad, az Isten nyilat-
kozott meg benned, általad.

Istenem vagy, mert megváltottál.

Elűzted tőlem a gyötrelmeknek daemo-
nát, megmentettél a kárhozat furiáitól!
Megváltottál a tévelygéstől, megváltottál
a lélek zavarától, amelynek örület a
vége, megváltottál engem szíved szerel-
mével, lelked erejével. — Te vagy az
Isten, te vagy az élet, isteni Iola imád-
lak téged!

Istenem vagy, mert dicsővé tettél,
magadhoz emeltél.

Ha közeledben vagyok, a szent tisz-
taságban, kihál lelkemből minden földi
rosz, megnémúlnak szívem bűnös szen-
vedélyi, egész valómat az imádat be-
tölti, leborúlok előtted isteni Iola, szívem
szerelme.

Istenem vagy, mert üdvözítettél!

Nem vágyom Elysion gyönyöreire,
nem szomjazom a halhatatlan Istenek
nektárját, nagyobb a gyönyör, dicsőbb
a boldogság, ha te vagy velem, én egyet-
lenem! Szemednek sugára földi Elisyon,
ajkadnak csókja édesb mint nektár! E
gyönyörért óh Iola, akár magamra von-
jam Olympos haragját!

Te vagy az Isten, az én Istenem
vagy!

Imádlak téged lehűlva a porba, ru-
hád szegélyét kéjjel csókolva! Oltárod
szívem, neked szenteltem, ott áldozom
fel minden csepp vérem neked szerelmi
áldozatúl! Ajkadnak Iola, üde mosolya
gyógyító ír lesz lelkem sebére. Imádlak
téged, Istenem, Iola!

Az én Istenem légy, csak az enyém !
Ne vond el tőlem, soha szerelmed !
Ne vond el tőlem, ne oszd meg mással !
Iola ! Hitem nem inog, örök az imádat !
Kiszakítom a szívet e duzzadt kebelből.
Tied ez oltár, lássad meg rajta hogyan
ég vérem, hogyan ég érted !
Te vagy az Isten, Iola, szerelmem !

Adler Sándor.

Hajnali séták.

I.

*Se érzelem, se gondolat,
Mi most dalomnak hangot ad ;
Nincs arra szó, se fogalom,
Miből terem e kis dalom.*

*Figyelve künn az új tavaszt, —
Bimbót, madárdalt hogy' fakaszt, —
Ezernyi hang, nesz zsong körül,
Hisz minden él, ufjong, örül.*

*S e sok nesz mind-mind összeolvad,
Nem érteni se dall, se szókat —
Mégis e zaj olyan csodás
Mintha, zúgná : — »Fellámadás !«*

*S úgy zeng körültem szerteszét
Ez a sejtelmes, szent beszéd,
S, amint átleng a lelkemen,
Önkéntelen új dal terem.*

II.

*Mily csoda-szépen kél fel a nap . . .
Dombok alól a lángja kicsap,
Fénye sziporkáz, színe vakít ;
Szórva legelső sugarait
S mire e fény a rétre simúl,
Szinte a pázsit színe is új,
S oly ragyogásban tűnik elő
Ez a virágos tarka mező,
Hogy belejárad színt' a szemem, —
— S e pillanatban átérezem
Mily erő mi e fénybe' ragyog, —
S mily nyomorú kis árnya vagyok . . .
De ni ott az út fordulatán
Jő valaki szép új fogatán.
Csillog a fény a ló — s szekeren, —
De nem azon a bús emberen
Aki unottan benne csak ül,
Nem érezve mi zsongja körül . . .
Hát e csoda szép májusi regg
Mit se beszél az ő lelkinek ? . . .
Lám az enyimbe belatál
Ez a hajnali liszta sugár
S langy melegével benne ragyog . . .
Oly nyomorú hát még se vagyok !*

III.

*Körül ragyog a napsugár,
E tiszta égi fény,
S oly pajzán táncsal játszadoz
Az új pázsit színén.*

*S e színes hullámzó mező
Oly sima, végtelen,
Mint egy nyugalmas óceán . . .
S már szint' azt képelem:*

*E rél egy déli oceán.
S virág színén a hab
S e tengeren a lelkem ill
Egy tévedt jég darab . . .*

IV.

*Mint kósza jég dél tengerén
Fogyasztva enmagát,
A tenger langyos lágy ölén
Hullámba olvad át.*

*Lelkimmel addig játszik ez
Édes meleg sugár, —
Míg az ufongó új tavasz
Lassan lelkembe száll.*

Dutka Ákos

Carmela Fiorillo.

Nagy Andor.

I.

Kinn ültünk a terraszon. Eugenio Marchetto, az öreg vendégszerető signor capitano csendesen pipázgatott kényelmes karosszékeiben. A kis Elisa, az unokája, meg én hallgatagon néztünk le a völgybe, ki a nyugvó tengerre. A nap már rég leszállt a Val Tomosina sötétlő ormai mögött. Nyájas, édes volt azt est. Vékony, fátyolszerű fellegek mögött úszott fenn a teli hold. Ezüstös sugárral szötte be az alvó Neresine falucskát ott alatt. Meg a tengert . . . A mélységes, sötét tükör fölött csillogva járták a táncoló, piciny habok. S hullámról-hullámra lejtett a hold méla képe. Távolságpedig a sejtelmes keret feketeségéből, megkettőzve, visszatükrözve számtalan fénysugár villant ki a Quarneroba... Olyan meszerűnek érezte az ember a messze homályból ott azt a nyüzsgő, zajos várost, Fiumét . . .

— Ez aztán festmény lenne! Ugy-e signor? — szólt Marchetto hosszú hallgatás után.

— Halhatatlanná tenné alkotóját.

— És lássa, Ettore már közel állott hozzá.

— Ettore? Ki az?

— Még nem hallott róla? Majd megtudja mindjárt azt is. Elisa, hozd csak ki...

— Igen, igen, — és Elisa befutott a lakásba.

— Sokáig lakott nálunk, — folytatta az öreg — és minden áldott este, sokszor a hajnali órákig ült itt kinn azon a karosszéken, ott a sarokban. Olykor lázas hévvel magyarázta, hogy ő olyan képet fog festeni, melynek vázánán sötétségbe lehelei a lelkét . . . És hiszem, hogy neki sikerült is volna. De hát másként lett. Hallgassa meg csak.

Most nagy vázlat-könyvet hozva kijött Elisa. Odaült vele az asztalhoz, közel a színes lampionhoz. Kinyitotta, fölémhajolt.

— Jöjjön, nézze. De én fogom olvasni.

— Hallgatom.

És Elisa lágy, remegő hangján olvasni kezdte az Ettoreino vázlatkönyvéből a lapok szélére, hátára vetett, darabka följegyzéseket.

II.

Úgy látszik, ezen a kis Lussin szigeten talán fel fogom lelni már nyugalmamat. A nagy hegy lábában egy csiptnyi falu: Neresine. Kívül a falun, a hegyoldalban egy még parányibb villa: az öreg Eugenio Marchettoé. — Itt fogok én most már élni.

*

Modellt találtam! Előveszem újra az esetet! . . . Érzem, ez a modell diadalra vezet engem. Ehez fogható nincs... Ezt megalkotom; győzni fogok! Oh Isten, adj erőt! . . .

*

Carmella Friorillonak lányjék. Szabályos, karesú, nyúlánk a termete. Egyszerűen, simára fésült a haja. Plasztikusán ovál az arca. Holló a szeme. Kéjesen hosszúak a szempillái. Finom, keskeny az orra. Gránátalma-virág az ajka.

*

Már látom, úgy járok, mint ahogy a suhanc festő gyerekek szoktak járni. Meg általában a nyúlászívú, ábrándos házitanítók.

A kép is lassan megyen. Nem bírok vele. Carmela arcán bánat, szenvedés ül. Félek ránézni. Minden pillanatban leborúlhat, hogy szerelmet esdekeljen. És én úgy sajnálom szegényt . . . hisz oly ártatlan. És én nem akarom, hogy ő is áldozat legyen . . . hisz nem is tudja, hogy én nem tudok szeretni!

*

Megtörtént.

Hogy te szeretsz, elhiszem én.
Látom szemed tekintetén,
De te vajon elhiszed-e,
Hogy vallomásom nem mese ?

*

Úgy szeretném, ha szeretni tudnálak...
Boldoggá tennélek. Lenne az én életem-
nek egy parányi kis célja . . . De hiába
próbálok meg. Mindig előttem áll a
kétség : én nem szeretlek, én csallak
téged ! . . .

*

Húll az eső szép csendesen,
S kézenfogva ő, meg én
Egy esernyő alatt megyünk
Lassan az út közepén.

Kétfelől a jázmin, mirtusz
Hozzánk susog hitetlen :
»Hát szerettek?... — És esókokkal
Felelünk rá mi ketten.

*

Eh ! nem festem meg a Carmela ké-
pét. Nem bírok az arcába nézni, nincs
erőm. Egy hang a fülemben súgja foly-
ton : Ettorinó, ártatlan, gyöngé szívvel
játszol! — Nem fogok tovább játszani.

Úgy sajnálom szegényt . . . De meg
fogom mondani neki is, hogy a szere-
lem az csak olyan valami, amiről meg
merünk vallani mindent, csak egyet nem,
az igazat, azt hogy : *nincs!*

*

Nem értem önmagam.
Lelkem zavarva van.
S benne csúcspontra hág.
Az összevisszaság.

A szerelmet, megtagadom,
S mégis, ha az est árnyba von
Egy kis padot a fák alatt,
Futok oda, hogy lás-alak . . .

*

Találtam egy másik modellt. Ez nem
fog a szerelmmel előhozakodni. Car-
melát is távoltartja majd tőlem. A mo-
dell : a Quarnero. A kép: azt Est.

Munkába fogok mélyedni. Misztikus
homályba, végtelen sötétségbe burkolód-
zik majd a lelkem !

Óh csak jönne már az est. Amikor
kiülhetek nézni azt a mindenekre ráne-
hezédő hangulatot !

*

Multság volt. Szép ifjúval
Lejtett Carmel' táncot.
Átkarolva, mosolygott rá,
S engem ez nem bántott.

Közönyösen ültem egy helyt,
Sóhajtottam halkán :
»Báresak vissza mosolyogna ;
Vádolhatná ajkam ! . . . «

De Carmela, bár a terem
Túlsó végén táncolt —
Rám szögezte tekintetét,
Mely szomorú vád volt.

. . . Karnevál volt. Vig mulatók közt
járt ő is. Hozzá csatlakoztam. Halkan,
mint szerelmi vallomást sugdostam a
fülébe :

— Ugy-e Carmela, hát ez az a nagy
szerelem? . . . Óh, ne lélj, nem teszek
szemrehányást. Mert már te mászt sze-
retsz ; hát így van jól. Aztán legalább
szépet szeress ! Ugy-e szépet szeretsz? . . .

Carmela csak állott és hallgatott.
Ránéztem. Feje lehanyatlott a mellére.
És az arcán csillogva peregtek alá a —
könyvei !

Megrendülve borúltam le előtte.
Megragadtam a kezét és csókoltam, csó-
koltam . . .

— Óh, bocsáss meg nekem . . .
Éreztem, hogy bűnös vagyok, véghe-
tellen bűnös. Hogy eltaszít magától . . .
És zokogva szólt halkán, omló köny-
nyei között :

— Én nem haragszom . . .

III.

Elisa elhallgatott. Csönd lett. Remegő
hangja még sokáig visszhangzott a nagy
némaságon át. Végre szólt az öreg :

— És mit gondol signor, mi lett Et-
torinival ?

— Elment ?

— El. Elment és soha még hírt sem
hallottunk róla.

— De hát Carmela ? — kérdeztem
kiváncsian.

— Itt a Val Tomosina lejtőjén van
egy barlang, a Golubja jama — a ga-
lambok barlangja. Nyílása előtt egy kis
fügefa van. Benne pedig ezer, meg ezer
galamb tanyázik. Naplemente után, vagy
hajnalban minden nap egy szoborszerű
súgár alakot láthatni ott a fügefa alatt.
Vállán, karján, a fején galambok ül-
nek és turbékolnak a szerelemről. Ő pe-
dig hallgatja mosolyogva. Ez a szobor-
szerű mosolygó lány Carmela Fiorillo.

Az én szívem . . .

*Az én szívem romantika:
— Holdfényes, méla éji táj, —
Fenn zordonan sötétlik a
Hatalmas bástyás, bérci vár.*

*A vár alatt egy kis patak,
Szeleiden, csendbe' lejt tova, —
Az éjben meg' búsan halad
A várkisasszony dalnoka . . .*

*Felhangzik egy dal, és a lány
A karjai köze borúl . . .
. . . Nem, nem igaz . . . e táj... magány...
Megcsaltam szívem álnokúl.*

*A vége más. — Ah oly rehez
A zord valót elmondanom . . .
— A vége örök szenvedés,
Köny, dal, virág, meg' sirhalom!*

Örményi Andor

Gondolatok.

Homonnai Albert.

A gyáros védjeggyel látja el saját gyártmányait. A sors is büszke saját, hamisítatlan kegyeltjeire és nem felejtí el rajuk tenni védjegyet. Ily védjegyek Szokrateszre a méregpohár, Petőfíre az a kezákdárda szívében, Heinéra a matrác-sír és Jézusra a kereszt, melyen meg'eszítettet.

*

Mindent szívesebben meg'esznek az emberek, mintsem azt, hogy okosabbnak tartsanak, mint ők magok.

*

Pereljük a sorsot; erősködünk, kifogásolunk, felebbezünk; végül meg'elég'szünk egy hitvány egységgel.

*

A szerelmes levelek rendszeren így végzödnék: »Örökre a tied, Nagyvárad, 1902. március 20. — Romeó« — A dátum azt jelenti, hogy 1902. március 20-án örökre a tied voltam. Ebből még nem következik, hogy március 23-án is örökre a tied leszek.

*

X faluban egy mívész remek toronyórat készített. Minden délben síphangot hallatott és ekkor kettényílt az óra lapja, benne pedig sajátos képek tüntek elő. Jöttek emberek táncolva, gyerekek futkározva, aztán jött a katonazene bandázva, tisztek feszítve, közlegények loholva, utána gyászmenet, sírás, stb. Persze büszkék voltak rá az X-beliek s hogy máshol ugyanezt meg'ne csinálhassa, elhatározták, hogy meg'ölik a mívészt. Midőn ennek tudára adták határozatukat, végkivánságképen csak annyit kért hogy még valamit igazíthasson az órán. Megengedték neki. Erre ő kihúzott egy szeget belőle és azóta vége lett az órának. Nem nézte most már 12 óra van-e vagy hány, csak sípolt ész nélkül, lapját tátogatta

amikor neki tetszett, benne pedig jött a temetés a katonabandával, meg az örvendő emberek a halotti énekkel egy irtózatosszerűségben. Jöttek aztán messze földről, kik meg akarták igazítani; de hiába. Az óra csak járt, csak bolondozott, egyszer aztán azt mondta, hogy reces, megállt és többet meg sem mozdult. — Ez az élet, ez a mindenség. A lángész, ki megalkotta, csak egy szegyet húzott ki belőle, a célját az egésznek. És folyik az egész összevisszaságban és temetünk, és katonabandázunk és mulatunk, míg máshol szól a halotti ének; egyszer aztán majd azt mondja az óraszerkezet, hogy reces! megáll és többet meg sem mozdul.

*

Egyszer így szól hozzám a princípálisom: „No írjunk annak a piszkos gazembernek! Irja csak: Nagyságos uram! ... A végére pedig azt írjuk: Legalázatosabb szolgája. — Ez az úgynevezett konvenció

Ledöntött bálvány.

Bálványimádó, vak pogány valék,
Egy álistent, egy méltatlant imádtam;
Azt hittem, benne mennyország s az ég,
Pedig nem: benne csak pokoliság van.
Imádva őt, ne remélj üdvösséget,
Jutalmad: kárhozat, ádáz pokol,
S vad tüze annál jobban emészt, éget,
Mentől inkább könnyörögsz s imádkozol.

Elébe tettem egész életem,
S ő — szívem áldozatát megvetette;
Mert változó, szeszélyes végtelen. —
S elégjek bár, ő csak kacag felette.
Mily hasztalan áldoztam este, reggel.
Hiába szállt hozzája föl a láng,
Oltára lángján égve hő szívemmel
Epedve lassan egyre hamvadánk . . .

— De a bálvány korának vége már,
A porba hullva ott hever az oltár. —
S te álisten — jobb sors reád se vár.
Ledöntlek, bár lelkem bálványa voltál! . . .
. . . A hamis bálványisten és oltárát
A vad pogány maga döntötte le,
Hogy arról hozzá nem száll több imádság;
De lelke is a mélybe hullt vele . . .

. . . Nincs már oltár, se áldozat, se tűz
Rideg bálványisten dicsőségére,
Csak feldúlt keblem lángja kerget, űz,
S hiába oltja szívem omló vére . . .
— Álistenem, kegyetlen bálványképem
Tört oltáráról bárha lebukott,
A meggyújtott kínszenvedés tűzében
Az áldozat örökre égni fog!

Haraszy Lajos

CSARNOK.

Nikolaus Gogol.

Orosz elbeszélés.

A köpenyeg.

(3)

Ford.: H. Lacy.

A gyermeket megkeresztelték, miközben az sírt és visitott és olyan torzképeket vágott, mintha előre érezte volna, hogy egykor majd címzetes tanácsos lesz belőle. — Ez tehát így módon történt.

Azért beszéltem el mindezt így lelkiismeretesen, hogy az olvasó meggyőződjk, miszerint ez másképp nem történhetett és a kis Akáki semmiképp sem juthatott más névhez.

Hogy mikor lépett be Akáki Akákjevits hivatalába és ki segítette állásához, arra már senki sem tudott visszaemlékezni. Valahány különböző rangú föllebbvalója egymást föl-váltotta, őt mindegyik ugyanazon a helyen látta, ugyanabban az állásban, ugyanabba a munkába mélyedve, ugyanazzal a címmel, szinte azt kellett hinni, hogy egészen úgy, amint volt: kopasz homlokával és hivatalnoki egyenruhájával jött a világra.

Abban az irodában, melyben alkalmazva volt, a legkevesebb tiszteletben sem részesítették. Még az irodaszolgák sem álltak fel útjukból, ha ő lépett be, sőt még rá sem néztek, — oly kevéssé méltatták figyelmükre, mintha egy légy repült volna el mellettük. Feljebvalói hideg deszpotizmussal bántak vele. Az irodafőnök segédje még annyit se mondott neki, mikor egy egy halom papírost az orra elé lökött: „Kérem, másolja ezt le,“ vagy: „Itt van valami érdekes — nagyon szép munka“, vagy valami egyéb kellemes szót, amint az jó nevelésben részesült hivatalnokok közt szokás.

De Akáki fogta az aktákat, rá sem ügyelve, hogy van-e valakinek joga azokat neki átadni, vagy nincs; fogta és rögtön elkezdte masolni.

Ifjabb kollegái gúnyolódásuk és klasszikus vicceik céltáblájává avatták őt, — amennyiben hivatalnokoknál és nevezetesen irodai hivatalnokoknál viccről egyáltalán beszélni szabad. Hol különböző, kitalált történeteket beszéltek el jelenlétében életmódjáról és gazdaasszonyáról, a hetvenéves öregről; azt állították, hogy meg is veri és megtudakolták Akákitól, hogy mikor fogja oltárhoz vezetni, — hol pedig apró papírdarabkákat hullattak a fejére és azt kiáltották neki, hogy a hó esik.

Mind e kirohanásokra a felelet egyetlen szava sem hagyta el soha Akáki Akákjevits ajakát; úgy tett, mintha egyáltalán

senkisé nem léteznék körülötte. Sőt munkájának hibátlan voltára sem volt mindez semmi befolyással: a zavartatások közepette még egyetlen írás-hibát se csinált. Csak mikor a tréfa nagyon elviselhetetlenné vált, ha karját megfogták és így akadályozták az írásban, akkor mondta:

— Hagyjon már békében! Miért akar mindenáron zavarni munkámban?

És valami olyan megható volt e szavakban, és a kejtésben, amelylyel azt kimondotta.

Történt egy napon, hogy az egyik fiatal ember, kit még csak rövid ideje alkalmaztak az irodában, társai példájától ösztönözve, szintén élcélődni akart rajta, e hang hallatára, mintha gyökeret vert volna, hirtelen megállt, és e pillanattól kezdve egészen mást szemmel nézte az öreg hivatalnokot. Úgy érezte, mintha természetfeletti hatalom vonta volna el társaitól, kiket itt egészen megismert s kiket jólnevelt, tiszteséges embereknek tartott, és irántuk ellenszenvet öntött volna beléje. És azután még sokáig, vidám társaságban is, sokszor látta a szegény kis címzetes tanácsos képét tar homlokával maga előtt, és még mindig visszahangoztak fülében e szavak:

— Hagyjon már békében! Miért akar mindenáron zavarni munkámban?

És e szavakból még másokat is kiérezett, — e szakat: „Hát én nem a ti testvéretek vagyok?“

És a fiatal ember kezébe rejté arcát, és elgondolta, mily kevésbé emberséges érzelmek laknak az emberek szívében, s mily sok durvaság és kegyetlenség fér még azokhoz is, akik képzetek, sőt kiket általánosan jó, tiszteletreméltó embereknek tartanak.

Seholse volt olyan hivatalnok található, ki oly buzgalommal végezte volna kötelességét, mint Akáki Akákjevits. Mit mondok: buzgalommal, — nem: szeretettel, szenvedélylyel dolgozott. Ha hivatalos írásokat másolt, egy tarka szép világot látott maga előtt keletkezni. Az élvezet, mit neki a másolás nyújtott, arcáról volt olvasható. Bizonyos betűket különös kedvteléssel rajzolt; ha az illető helyhez ért, egészen megváltozott: mosolyogni kezdett, szemével hunyorgatott, ajkát összeszorította, úgy, hogy akik ismerték, arcáról olvasták le, mely betűnél tart épen.

Ha őt igyekezetével arányban fizették volna, — önmagának legnagyobb csodálkozására — talán államtanácsosi rangra emelkedik. De néki nem volt szabad kártársai kifejezése szerint, keresztet viselni gomblyukában.

Különben meg kell jegyezni, hogy a figyelmet egyszer némileg magára vonta. Egyik

igazgató, ki derék ember volt és őt hosszú szolgálataért megakartá jutalmazni, megparancsolta, hogy olyan munkát bízzanak rá, amely fontosabb volt, mint amaz akták, miket rendszeren másolnia kellett. Ez az új munka abban állt, hogy valami jelentést kellett előkészíteni a törvényhatóságnak, különböző akták címeit megváltoztatni, és itt, amott a névmás első személyét a harmadikkal helyettesíteni.

Akáki megkezdte munkáját. De az anyyira megzavarta és kifárasztotta, hogy az izzadság csak úgy esorgott a homlokáról és végre kitört:

— Nem, inkább adjatok nekem valami másolni valót.

És e pillanattól kezdve élete végéig csak másolni hagyták.

Másolásain kívül ránézve nem létezett semmi a világon. Még ruházatával sem gondolt: egyenruhája, mely eredetileg zöld volt, vöröses színt öltött. Nyakravalója olyan keskeny volt és úgy összegyűrődött, hogy nyaka, bár legkevésbé sem volt hosszú, messzire kinyúlt gallérjából és szokatlan hosszúnak tetszett, — épen mint azoknak a mozgatható fejű gipsz macskáknak, amelyeket a házalók szélteben hordoznak az orosz falvakban, hogy a parasztoznak eladják.

S mindig csüngött valami a ruháján; hol egy szál cérna, hol egy szalmaszal szállingózó töredéke. Még hozzá sajátos előszeretettel mindig épen akkor ment el az ablakok alatt, ha valami nem egészen tiszta dolgot löktek ki az utcára, és ezért hordott örökké almahéjat és hasonló hulladékot a kalapján. Soha életében legkisebb figyelemre se méltatta azt, ami az utcán sűrög, forog, s amelyre kollégái tudvalevőleg állandóan oly átható pillantásokkal ügyeltek, hogy rögtön észrevették, ha a másik gyalogjárón valamelyik halandó hasadt nadrágban haladt el, — mely látványosság nekik szüntelen ritka gyönyört szerzett.

De Akáki Akákjevits mindig másolatainak tiszta, egyenletes vonalait látta maga előtt, és csak ha egy ló orrába ütközött, mely orrlíkain keresztül zajos lélegzetét arcába fújta, akkor vette észre, hogy nem író-asztalánál, szép másolatai közepette ül, hanem az utca közepén.

Hazaérve rögtön asztalhoz ült, sietve fogyasztotta el káposzta-levesét és azután, anélkül, hogy ízére ügyelt volna, megevett egy darab marhahúst fokhagymával, — és bevette azt legyekkel és mindazon dolgokkal együtt, melyekkel Isten és a véletlen behintette; mihelyt éhségét csillapította, azonnal íróasztalához ült és elkezdte másolni az aktákat, melyeket magával hozott még haza is.

(Folytatjuk.)

S Z I N H Á Z.

Az árendás zsidó. Vasárnap este ezt a régi darabot szedték elő *H. Novák* Irén kedvéért. Nem mondhatnánk, hogy valami remekmű, de a közönség nem bánta meg, hogy megnézte, mert a mi bájos naivánknak nagyon édes szerepe van benne, illetőleg ő teszi azt azzá. — Játéka nem is játék, hanem a való és költészet egybeolvadása. Egyszerű és mégis művészi; természetességében oly bájosan poétikus. Szívvel, lélekkel művésznő, ragyogó talentumának bájával nem tud betelni lelkünk s egész estén nem győzték eléggé tapsolni és ünnepegni.

Az ember tragédiája. 15.-én és 16.-án került színre Madáchnak a világirodalomban is páratlan, nagyszabású remekalkotása. *Somogyi* Károly igazgató nagy fénynyel és pompával állította ki, a díszlet az utolsó szuffitáig mind új volt. Új jelmezek is készültek. Magáért az előadá sért elismerés és dicséret illeti az igazgatót. — Az előadásról már másképen kell szólnunk. Az ember tragédiája szereplőinek nemcsak alakító művészeknek, hanem egyuttal filozofusoknak is kell lenniök; a szerepet nemcsak jól megjátszani és szépen elszavalni, de boncolgatva magyarázni s a közönséggel teljesen megértetni kell. Színészeink e kívánalmaknak nem egészen feleltek meg. Legelfogadhatóbb volt *László* Irén, ki az oly sok változatban elő és mégis ugyanegy Évát a telhető legnagyobb igyekezettel mutatta be. Művészi játékának ereje minden tekintetben jobb, eredetibb volt, mint a *Vasgyárosban*. *Szarvasi* becsületesen játszott, kitöréseiben nagy volt, de a vége felé már egész lényén a fáradság jele látszott. *Peterdy* alakítása művészi volt, bár a szerep nem felel meg az ő egyéniségének. Hiányzott belőle a démoni tűz ereje, a kritikus, a mindenben elment mondás gúnyos szelleme. — Kisebb szerepekben jók voltak még *E Kovács* Mariska és *H. Novák* Irén, meg *Deésy*, *Tóth* Elek és *Bérci*. — Jól sikerültek a csoport jelenetek, különösen a francia forradalom kitörése, melynek himnuszát háromszor kellett megismételni. — A darabot

közbejött akadályok miatt le kellett venni a heti műsorról, de a jövő héten újra színre kerül.

Bilkei Irén. Az Irén-triász harmadik tagja f. h. 17.-én mutatkozott be — kevés számú közönség előtt — *San-Toy*-ban. Mint a másik kettőről, ő róla is csak jót mondhatunk. Exotikus, hogy ne mondjuk szecessziós arca és alakja bizonyos tüneményszerű varázsszal hat az emberre. Hangja, bár nem nagy, de kellemes. Mozdulatai és táncai különlegesek, eddig nem láttottak de mégis plasztikusan bájosak és kecsesek. A lelkes kis közönség viharos tapsa következtébe: alig győzte megújrázni ének és tánc-számain. — Nem keil nagy jósnak lennünk azt előre megmondani, hogy rövid idő alatt kedvelt kis primadonnánk lesz — *Bilkei Irén.*

Szoyer Ilonka. Talán elég volna megjegyezni, hogy belépésekor taps vihar fogadta, nyílt színen megtapsolták, a 2. felvonás után 20-szor, 3. után 30-szor kihívták, végül vastaps, — és belátnók, mily óriási volt a siker: a diadal, amit a mi fehér színházunkban aratott. Ilyen gyönyörű hangú művésznőt még nem hallottunk színpadunk deszkáin; de nemcsak iskolázott hangja, hanem művészi játéka is van, melylyel néhol drámai erővel juttatja érvényre szerepének minden egyes mozzanatát. *Hoffmann meséi* volt az a bűvös fátyol, melyen keresztül az ő káprázatosan elragadó talentuma és egyénisége bennünket elvarázsolt és legyőzött. Mint baba édes, bájos, mint mellbeteg művésznő poétikusan megható volt. — Mint már előbb is említettük *Szoyer Ilonkát* a közönség egész este viharosan ünnepelte és velünk együtt szívesen venné, ha Bérci csütörtök estéi óhaja valóra válnék. — A művésznő még három estén vendégszerepel.

KÜLÖNFÉLE.

Vázsonyi Vilmos dr. elmondotta hitvallását nekünk, és meit igazat mondott, hát az ifjúság füttyölt. Szegények . . . füttyöltek! Becsásd meg nekik Uram, mert nem tudták mit tettek! — Amit ő beszélt azt minden józanul gondolkodó érzi, csak hangosan nyilvánítani nem meri. Széles Magyarországon csak egy ember érez elég bátorságot arra, hogy elmondja, hogy az a tizenhét millió ember is a magyar nemzethez tartozik, ha alacsony néposztálynak, plebs-nek nevezik is őket. Ez nagy bűn, ezt még magyar embernek sem szabad elmondani, hát még kazármak! Halálos vétek nyíltan kimondani, hogy az alkotmányos magyar hazában nem az az úr, aki dolgozik, ha-

nem az, akinek a nagyapja még a dédapja úr volt. Az nem kérdés, hogy az a harmadik nagyapa milyen szolgálatokért kapta birtokát. — Szembeállva mindennel hirdetjük igazainkat! — mondta Vázsonyi.

Veszelei Károly. Miután meghalt felfedezték, hogy zseni. De hogy valamely szépirodalmi lap elfogadott volna tőle valamit, azt szegény nem érte meg. Elégdjék meg azzal, hogy halála után a Hét-ben írtak róla még egy verset is. Gyógyíthatatlan betegsége miatt öngyilkos lett. Mert hát kérem a tömeg nem érti meg a költőt, aki pedig megérti, az fél tőle és felkiált: Uram ne teremts annyi poétát, ne kívánd, hogy megkelljen osztanom ezt a nehezen szerzett bábért! Aki meghalt, nem kér enni: hát dícsérjük.

(A. S.)

Kérjük a kiadókat, hogy a náluk megjelent munkák egy példányát küldjék meg az „Előre“-nek

Előfizetési felhívás.

Az „Előre“ hetenként egész ívnyi terjedelemben jut a közönség elé, tehát négy teljes oldallal gazdagabban, mint eddig. Tartalma színes és változatos, és arra vall, hogy kedves olvasóink jóakarátát meg is akarjuk őrizni. — S ha olvasóink lapunkat ismerőseik körében terjesztenék, ezzel csak önmaguk hasznát mozdítanák elő, mert azon kellemes helyzetbe jutnánk, hogy még többet és változatosabbat tudnánk nyújtani. — Előfizetni bármikor lehet. Akik negyedévre, vagy hosszabb időre fizetnek elő, az előző számokat is megkapják.

A szerkesztőség.

Szerkesztői üzenetek.

— Kéziratokat nem adunk vissza. —

Helyreigazítás. Múlt heti számunkon tévedésből 11. szám helyett 10. maradt, s nem április 12-én jelent meg, hanem 13-án. A Csarnok-közlemény nem első, hanem a második volt. — **Tudakozódó** Helyben. **Ibolya** álnév alatt dolgozó munkatársunk nő, de arra nem hatalmazott fel bennünket, hogy kilétét eláruljuk. — **G. P.** Szalonta. Ha a Tavasz tudná, hogy a sarjadó fű-

vel egy időben hány zöld költő sarjad, első hajtásai sárgák lennének. Akkor mit csinálna Ön? — **S. R.** Helyben. Ha az ön verseit a Sz. László téren elszóránánk, rögtön félméternyi zöld pázsit borítaná, de mi kiméletesebbek vagyunk az emberiség iránt. — **K. L.** Helyben. Nemsókára sorát ejtjük enek is. — **Többeknek** a jövő számban válasszolunk.

A kiadóhivatal üzenete :

(Gyűjtőknek 5 előfizető után tiszteletpéldányt adunk. — Hirdetéseket felvesz a kiadó hivatal. Egyleteknek és kávéházaknak, ha legalább egy évre előfizetnek, díszes kiállítású fedelet küldünk.)

AZ „ELŐRE“ MEGJELNIK
MINDEN VASÁKNAP.

Szerkesztőség és Kiadóhivatal
Nagyvárad, Körös-utca 3.

Levelek és előfizetések
— ide címzendők. —

Előfizetési ára:

Egy évre 8 Kor.

Fél évre 4 „

Negyed évre. 2 „

Egy szám 20 fill.

**A moszkvai
Popoff K. és C. Testvérek cég
világhírű csomagolt theái**

csak is ezen véd-
jegygyel jönnek for
galomba.

Kaphatók minden előkelő üzletben.

Vig Pál kárpitos és díszítő
15 év óta fennál.
Budapest VI. Rózsa-utca 77. sz.

T. c.

Ajánlom legújabb **féregmentes takarékosági**

fejpárnás ruganyos ágymatracokat,

melyre nem kell más, mint a lepedő és mégis jobb és kellemesebb fekvésű, mint bármiféle gyártmány. Kívánatra üzletemben megtekintethetők s az ágyak mérete után megrendelhetők.

Készítek azonfelül minden új és javítási **kárpitos munkákat** helyben és vidékre. Gyors és pontos kiszolgálás biztosítottatik.

Intézetek és szállodások kitűnő árkedvezményben részesülnek.

Évi lakással bíró hitelképes egyéneknek kedvező fizetési feltételeket nyújtok.

Szabadalmi szám :
16794

BECK KÁROLY

Szab. ablakszellőztetőkészülék-készítő és lakatos
Budapesten, VIII. kerület, József-utca 14-ik szám.

Az egészség a fő,
melyet csakis kellő
szellőztetés által érhe-
tünk el.

A *Beck Károly*-féle
ujjonnan feltalált és
szabadalmazott ablak-
szellőztetőkészülék
magyar gyártmány,
mely most már felül-
múlja az összes kül-
földi és mostanáig alkal-
mazott szellőzőket úgy
célszerűségével, jóságá-
val, mint olcsóságá-
val. **Minden ablakra
alkalmazhatók.** Egész-
ségügyi szempotból 45
o/0 nyílás által légvo-
nat kizárva.

**Több mint 300 drb
már használatban
van.**

*Mérték vétele végett
szíveskedjék hozzám
fordulni.*

Ablakszellőztető készü-
lékeim használatban
vannak s kitűnőeknek
bizonyítottak a követ-
kező nevezetesebb he-
lyeken :

**Nemzeti Kaszinó, Bu-
dapest, Kossuth Lajos-
utca. — Kereskedelmi
Miniszterium. Budán.
— Ref. főgymnasium,
Deák-tér. — M. kir.
Ludovika. — Kispesti
állami elemi iskolában
s több kórházak- és
iskolákban, a főváros-
ban és vidéken.**

Számtalan elismerő
levél van kezeimber,
mely a t. közönség
megelégedését nyilvá-
nitja.

**Ablakszellőzők
7 kor. 60 fillértől
feljebb.**

Költségvetések ingyen
és bértmentve.

Mindennemű

épület és műlakatos munkát
készítek a legjobb kivitelben.

➡ Megrendelések úgy Budapesten, mint vi-
dékre, yorsan és pontosan eszközöltetnek. ➡